

Vallverdú, a més a més de dotar el topònim «Ponent» de valor identitari, ha sabut relligar els seus llocs amb un ampli univers transfronterer de la imaginació i la fantasia.

Però perquè tot això passi, perquè Vallverdú es mantingui viu en els catàlegs editorials, se n'ocupi la crítica i sigui llegit, cal que es compleixi l'altre dels objectius que ens havíem plantejat: que sigui motiu d'estudi acadèmic, perquè pugui trobar-se, com diu el poeta de Sarrià, «al bat del temps, prop de tothom, en llunyedat de segles». I aquest ha estat també un objectiu principal d'aquest Any Vallverdú, perquè d'aquests tres-cents cinc llibres que ha publicat és evident que no quedaran tots en les reedicions i noves edicions dels catàlegs editorials, però en l'horitzó hi hem de trobar aquells títols que el fan etern. De *Rovelló*, *Roc drapaire*, *El venedor de peixos* i *Indíbil i la boira*, el primer dels seus llibres personals, fins als quatre volums d'una de les autobiografies més interessants en llengua catalana, *Desmudat i a les golfes* (anys trenta), *Vagó de tercera* (anys quaranta), *Garbinada i Ponent* (anys cinquanta i seixanta) i *Mosaic de tardor* (dels anys setanta fins al 2022). Quan Vallverdú parla ell i parla d'ell, parla sempre del país. Llengua i país, en tota l'evolució dels contextos socials i polítics que en cada moment li ha tocat de viure han estat, alhora, els motius pels quals Vallverdú ha tingut sempre la necessitat d'explicar-se: encara avui, des de la publicació de *La llengua viscuda*, passant per *Lleida, problema i realitat*, *Proses de Ponent* i, amb Ton Sirera, *Els rius de Lleida* i *Catalunya visió*. Per això el Simposi organitzat conjuntament per la Institució de les Lletres Catalanes, l'Institut d'Estudis Catalans i la Universitat de Lleida presenta línies noves d'estudi.

Paral·lelament a la participació en tots els actes organitzats, Josep Vallverdú no ha deixat d'escriure. Porten peu editorial de l'Any del Centenari el quart volum de l'autobiografia, *Mosaic de tardor* (d'Editorial Proa), *La llengua viscuda* (Editorial 3i4), *Potser sí* (d'Edicions La Musca) i *Aragalls* (Pagès editors) i amb motiu d'aquesta cent anys, al costat de la Biblioteca Vallverdú de La Galera, que aplega en 14 volums l'obra juvenil, Pagès editors ha creat la Biblioteca Poètica Josep Vallverdú, amb tots els set llibres de poesia, més la reedició facsímil de *Poemes de gos*. L'editorial Fonoll, ha publicat, també amb motiu del Centenari, una nova edició de *Proses de Ponent*. I amb *El captaire*, una novel·la negra, Vallverdú s'estrena en el gènere en segell d'editorial Salòria. Ha estat potser el Vallverdú poeta el que ha descobert el lector al llarg de tot l'Any pels molts de recitals que han presentat companyies com Cassigalls, produccions com «Versos de boira i aigua» d'Anton Not i Heura Gaya o els poemes musicats de Jordi Montañez, però si hi ha hagut una sorpresa de la qual tothom s'ha fet ressò ha estat la participació de Josep Vallverdú rapejant a la Setmana del Llibre en Català. I ha estat també la descoberta d'un escriptor i d'un home que tot al llarg de la seva vida per a la llengua, per a la literatura, per als lectors i per al país, no ha tingut mai un no.

Més de setanta entrevistes, articles, conferències, exposicions, un programa d'*Il·luminats* per a TV3 i un documental que recorre vida ens fan assegurar que hem aconseguit que l'obra de Josep Vallverdú, en tota la seva diversitat de gèneres, s'hagi anat esporgant de desconeixement. I aquest diria que ha estat el gran mèrit de l'Any del Centenari, per bé que el balanç de tot el que hem fet ens el donarà el temps, perquè com expressa el poeta, tot muda i tot roman.

Carme VIDALHUGUET
Comissària

Commemoració del vint-i-cinquè aniversari del Centre Universitari de Sociolingüística i Comunicació (CUSC) de la Universitat de Barcelona. — L'any 2023 vam celebrar els vint-i-cinc anys de vida del CUSC, un intent de propulsar un centre de recerca interdisciplinari en què s'apleguessin investigadors tant de les ciències del llenguatge com de les ciències socials. En in-

tentar fer un balanç d'aquest quart de segle, em ve al cap la frase, atribuïda al gran pensador danès Soren Kierkegaard: «La vida es viu mirant endavant, però es comprèn mirant enrere». Certament aquesta frase de Kierkegaard és aplicable a la història del CUSC. Hom s'adona de la seva importància quan fa balanç d'aquests vint-i-cinc anys d'activitats i propostes.

L'aglutinació d'investigadors d'orígens diferents al CUSC té un valor especial perquè l'organització universitària, amb el seu èmfasi (gairebé obsessió) en l'especialització (sovint cantonalisme) en àrees de coneixement molt concretes, afavoreix l'individualisme. Hi ha molts *Fachdioten* als departaments universitaris, superespecialistes amb aclucalls professionals massa tancats. A més a més, per a més inri, l'explosió digital de xarxes que vivim afavoreix també una fragmentació dels ciutadans inaudita.

Precisament el contrari (integrar, creuar barreres disciplinàries) és el que ha maldat per fer el CUSC, malgrat els seus recursos escassos i insuficients. Hem d'agrair aquí l'esforç tant dels seus directors aquests anys (Albert Bastardas i F. Xavier Vila) al davant de la nau, com de tots els membres que hi han contribuït. El bon tarannà personal de tot aquest equip ha permès que tirés endavant amb molta positivitat i harmonia. Tots sabem fins a quin punt les enemistats i enveges són una metzina habitual en molts departaments universitaris d'arreu del món.

No pretenc en aquestes notes proporcionar als lectors una acta exhaustiva de tot el que s'ha fet durant vint-i-cinc anys. Sols puc destacar-ne alguns trets més rellevants; per exemple, la difusió, força reeixida, de la concepció de la llengua catalana com a *llengua mitjana minoritzada*.

Durant el període 1998-2010 de mandat com a director d'Albert Bastardas sobresurten les iniciatives següents. Es fan gestions (sense èxit) per a engegar un Institut Interuniversitari de referència en sociolingüística i gestió del plurilingüisme, es crea la revista *Llengua, societat i comunicació* (vegeu-ne el contingut més endavant). Així mateix s'impulsà una perspectiva transdisciplinària i ecològica sobre els fets lingüístics, per exemple mitjançant el Col·loqui Internacional «Llenguatge i Complexitat» o el curs «Un ésser viu anomenat llenguatge». Es va preparar un projecte de recerca amb la (posteriorment frustrada) Casa de les Llengües-Linguamon «Sostenibilitat de les comunitats lingüístiques mitjanes en l'època de la globalització. Noves tendències, noves solucions». S'organitzà un cicle sobre «Llengua i identitat», unes jornades sobre Llengua i ensenyament i un curs d'estiu sobre «Els futurs del català».

D'altra banda, durant els anys (2010-2021) de direcció de F. Xavier Vila es van aconseguir uns locals més amplis a l'Edifici Històric de la UB, es va col·laborar en diferents projectes amb els Departaments de Cultura i Educació de la Generalitat, s'organitzaren cinc edicions del Màster d'Assessorament Lingüístic, Gestió del Multilingüisme i Serveis Editorials i s'engegà la primera edició tant dels seminaris en línia de sociolingüística i política lingüística com del curs «Els discursos sobre la promoció del català: perspectives i argumentaris».

Passant ara a l'actualitat, permetin-me fer una glossa dels tres actes que han tingut lloc en la nostra commemoració del vint-i-cinquè aniversari.

Les activitats es van inaugurar el 20 d'abril, amb una conferència de Vicent Climent-Ferrando (UPF) sobre el suport de la Unió Europea a les llengües dites «regionals i minoritàries».

En segon lloc, el 15 de maig, va tenir lloc una taula rodona sobre les raons (els perquè) de la lluita en favor de la diversitat lingüística. Massa sovint s'actua en pro d'una llengua sense haver articulats un argumentari profund i fonamentat intel·lectualment, més enllà d'efusions emotives. Hi van participar representants de quatre organitzacions que, d'una manera o una altra, defensen la diversitat lingüística i, per tant, també la llengua catalana. Els intervinents foren Pere Comellas (GELA, Grup d'Estudi de Llengües Amenacades), Maria Sabaté-Dalmau (Societat Catalana de Sociolingüística), Mònica Perenya (LINGUAPAX) i, finalment, Emili Boix-Fuster (CUSC).

En tercer lloc el 29 de setembre poguérem assistir a una presentació d'Eva Codó (UAB) sobre un fenomen sociolingüístic en marxa de gran magnitud: el procés d'anglització que amara tota la

societat, tant en el món professional com en el món quotidià. Aquest procés de grans dimensions comporta riscos molt evidents de discriminació social que, fins ara, han estat molt poc investigats als nostres països de llengua catalana.

L'activitat central (diguem-ne el clímax) d'aquesta commemoració va ser la jornada matinal «Quina recerca fem al CUSC-UB? Present i futur de la recerca en sociolingüística i comunicació a la Universitat de Barcelona» (1 de desembre), possible gràcies a la col·laboració del vicerektorat de Relacions Institucionals, Comunicació i Política Lingüística, de la Universitat de Barcelona. Precisament el Dr. Matas va inaugurar l'acte juntament amb F. Xavier Vila, secretari de Política Lingüística del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

A continuació el mateix Vila va dissertar sobre un tema que li és molt pertinent: no debades ell és un acadèmic que s'ha responsabilitzat d'una tasca política i pot haver descobert les tensions entre el polític i el científic, que tant va analitzar Max Weber: «Cap a on s'ha d'enfocar la recerca sociolingüística a Catalunya els propers anys? Reflexions a cavall de la política i la recerca».

Tot seguit van tenir lloc dues taules rodones, seguides de la discussió consegüent. En la primera Núria Alturo va valorar i descriure «Els 25 (22) anys del GrEPAD: antecedents, constitució, trajectòria», i Carolina Figueras i Cristina Illamola presentaren el seu projecte sobre «L'empatia en situacions de conflicte».

Després de la pausa-cafè, Josefina Carrera-Sabaté va fer un balanç de la revista del CUSC, que molt eficaçment dirigeix, *Llengua societat i comunicació*, una revista que vol transferir de manera assequible la recerca feta. En són mostra els vint-i-un títols dels monogràfics apareguts fins ara: (1) El model lingüístic escolar a Catalunya: balanç i reptes; (2) 25 anys de la Constitució Espanyola: un model per a avaluar; (3) Retòrica i persuasió; (4) La Unió Europea i l'articulació de la diversitat lingüística; (5) Estudis actuals en l'adquisició de segones llengües; (6) Lingüística i comunicació a les organitzacions; (7) Llengües minoritzades i tecnologia lingüística: perspectives de futur; (8) Llengua i immigració; (9) Lingüística forense; (10) Medicina i llenguatge: les paraules de la salut; (11) Llengua i complexitat; (12) Història social de la llengua catalana; (13) Cervell i llenguatge; (14) L'ensenyament i l'aprenentatge de la lectura i l'escriptura; (15) La demolingüística. Comptar llengües, usos i persones; (16) Les llengües de signes, fets visibles; (17) Noves perspectives entorn de l'aprenentatge inicial del llenguatge; (18) Variacions de les habilitats lingüístiques en els trastorns del llenguatge; (19) Reptes de la comunicació especialitzada; (20) Música i llengua; i (21) La pràctica de la mediació: models i processos per a la resolució pacífica de conflictes.

En la segona taula rodona es presentaren tres projectes de recerca en l'àmbit de la sociolingüística i la política lingüística: «Alta minorització i reproducció lingüística en el sud-oest europeu (AMRELSE)», a càrrec d'Emili Boix-Fuster i AveHí Flors-Mas; «Sociocomplexitat: complexitat, comunicació i sociolingüística», a càrrec d'Àngels Massip; i «La competència lingüística i comunicativa dels futurs mestres», per part d'Esteve Valls.

Va tancar la jornada la sessió «La recerca sociolingüística avui: un diàleg entre generacions», un debat entre dos puntals del CUSC amb diferents experiències generacionals: Albert Bastardas (director del CUSC entre 1998 i 2010) i Vanessa Bretxa (secretària del CUSC entre 2010 i 2018).

I acabem aquest recorregut, probablement massa esquemàtic, per la història del CUSC. Encara hi ha un biaix massa filològic al Centre i ens queda, per tant, prou feina: manquen al CUSC, per exemple, més especialistes d'antropologia, sociologia, geografia, ciència política, psicologia social, diverses branques dins les ciències del llenguatge... Les taifes i les inèrcies universitàries continuen potents, encara aixequen murs contra la comprensió de la complexitat de les llengües al món.

El CUSC és una institució amb un reconeixement consolidat per part de la Universitat de Barcelona, i, per tant, té unes arrels que li permeten perdurar. Perduran aquestes arrels si conti-

nua havent-hi persones concretes que els continuïn donant fruits. Ens conjurem tots perquè sigui així. Que el CUSC continuï, tant en la seva configuració actual com en un marc més ampli, essent útil al país.

Emili BOIX-FUSTER
Universitat de Barcelona

Actividadaes de l'Academia de la Llingua Asturiana (del 1 d'ochobre de 2023 al 1 de setiembre de 2024). — Les Xornaes Internacionales d'Estudiu algamaron les cuarenta y un ediciones el pasáu mes de payares de 2023, con tres xornaes d'actividaes académiques qu'ufiertaron ponencies, comunicaciones y presentaciones que, dende disciplines estremaes, trataron cuestiones venecyaes al estudiu llingüísticu, cultural y social del asturianu.

Nel certame d'investigación de los Concursos de l'Academia del añu 2023, falláu n'avientu, Xesús González Rato algamó'l primer premiu na categoría de propuestas de terminoloxía especializada con *Anovamientu y ampliación de términos médicos*. Per otra parte, celebróse la II Olimpiada escolar de redaición «Urbano Rodríguez».

Dientro del XLV Día de les Lletres Asturianas, diose acoyida como nuevos miembros numbrarios a Claudia Elena Menéndez Fernández y Pablo Rodríguez Medina, amás d'a Èva Büchi como académica d'honor.

La Universidá Asturiana de Branu (UABRA) celebróse n'El Campu (Casu) y A Caridá (El Franco). Nel conceyu casín desarrolláronse los cursos que siguen darréu: *Cursu elemental de llingua asturiana* (dirixíu por Gonzalo Llamedo), *Creación lliteraria n'asturianu* (dirixíu por Isabel Truán y Marta Mori), *Feminismu, sociedá y futuru n'Asturies* (dirixíu por Margarita Fernández Mier) y *L'entornu natural del conceyu de Casu como recursu didáuticu* (dirixíu por Elena Arboleya); y, n'El Franco, la primer fase de la capacitación docente n'eonaviegu.

Revistes y coleiciones de l'Academia:

* *Lliteratura: Revista Lliteraria Asturiana*, 40 (mayu 2024). [Baxo la direición de Marta Mori, esti exemplar recueye una esbilla de creación lliteraria actual inédita, amás de reseñes y traducciones].

* *Lletres Asturianas*, 129 y 130 (ochobre 2023 y marzu 2024). [Cola direición d'Ana Cano, les dos últimes entregues de la revista d'investigación llingüística de l'Academia, amás de notes, anuncios y reseñes, ufierten quince contribuciones d'investigación en rellación col marcu asturianu].

* *Ciencias. Cartafueyos asturianos de Ciencia y Teunoloxía*, 13 (payares 2023). [L'últimu númberu d'esta revista, dirixida por Carlos Lastra, inxer seis artículos sobre los cambeos nel agua del Occidente d'Asturies, el procesu de fabricación del quesu, un percorríu pela historia del Xardín Botánicu Atlánticu de Xixón, los efeutos de l'automía y rexeneración en llactéridos, el síndrome d'apnea del sueñu n'edá infantil y los usos de la enerxía solar na metalurxa].

* *Cultures. Revista Asturiana de Cultura*, 27 (avientu 2023). [Baxo la direición de Roberto González-Quevedo, la revista antropolóxica de l'Academia presenta nesti volume nueve artículos d'investigación y tres reseñes].

* Francisco J. Llera Ramo, *IV Estudio sociolingüístico de Asturias. La urbanización del asturiano. Conocimientu del asturiano en los ámbitos urbanos de Uviéu, Xixón y Avilés*. Estaya sociolingüística, númb. 4 (abril 2023). [El quartu estudiu sociolingüísticu céntrase n'analizar el conocimientu del asturianu nes tres principales ciudaes d'Asturies, comparando los resultaos estrayíos colos algamaos na encuesta del añu 1991].